

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש "בית יהושע"
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א

יום ו' פרשת כי תצא
ח' אלול תשפ"ו

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

יום ו' פרשת כי תצא ח' אלול תשפ"ו

לכבוד שבת קודש, ובהכנה לראש השנה, נעסוק בעניין נפלא.

קביעות מקום לסעודת שבת כדין מצות חליצה

מסופר בספרים [דובר שלום ועוד] על הרה"ק רבי שמעון יערוסלאווער, זכר צדיק וקדוש לברכה, שבסוף ימיו, לאחר הסתלקות החוזה מלובלין והרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, הגיע לשבות אצל כ"ק השר שלום מבעלזא זי"ע יחד עם הרה"ק רבי שלום קאמינקער זי"ע.

כבר ביום חמישי הראה מהר"ש מבעלזא לרבי שמעון יערוסלאווער את המקום שבו עתידים לערוך למחרת בלילה את סעודת שבת, והראה לו היכן יהא מקום מושבו בשלחן הטהור.

אמר רבי שמעון יערוסלאווער לרבי שלמה קאמינקער: דומני שהרבי נתכוון בזה לעניין עמוק. הרי בסידור האר"י הקדוש מבואר על מה שאנו אומרים בשבת: **"רצה והחליצנו ה' אלקינו במצותיך ובמצות יום השבת הזה"**, שהמילה **"והחליצנו"** קשורה ללשון **חליצה**. ובהלכות חליצה נפסק בשולחן ערוך שיש לקבוע את מקום החליצה **יום קודם** - חברי בית הדין הולכים למקום ואומרים: **"כאן נעשה מחר חליצה"**. ובזה רימז רבי שמעון, שייטכן שהרב מבעלזא קבע כבר ביום חמישי את מקום סעודת השבת, מפני שגם בשבת יש בחינה של **"והחליצנו"** - חליצה והסרת המנעל.

ולכאור' קשה להבין מה ענין חליצת מנעל לרצה והחליצנו?

במילה **"חליצה"** מצינו כמה פירושים, נחלקו בזה ה'טור' וה'אבודרהם' אם הוא מלשון זירוז, כמו 'החלצו', או מלשון **מנוחה וחילוץ עצמות**, על דרך הכתוב: **"ועצמותיך יחליץ"**, כלומר, ששבת קודש תביא לאדם מנוחה, הרחבת הדעת וחילוץ העצמות.

ולכאורה יש ראייה לפירוש זה מן הנוסח: **"והחליצנו ה' אלקינו במצותיך ובמצות יום השבת הזה"**. אילו היה נאמר רק **"והחליצנו במצות יום השבת"**, היה אפשר לפרשו על מנוחת השבת. אבל כאשר אומרים תחילה **"במצותיך"** - והרי ציצית ותפילין ושאר המצוות אינן ענייני מנוחה - א"כ מסתבר יותר שהכוונה: **זרזנו וחזקנו במצותיך**.

אלא שבכתבי האר"י הקדוש מתגלה כאן רובד עמוק יותר, הקושר בין שבת, וחליצה ומנעל. ומלבד מה שעצם הקשר צריך תלמוד, ביותר צ"ע איך שייך להמשיך ולומר 'במצותיך וביום השבת הזה', האם צריכין אנו לחלוץ את המצוות ואת השבת ח"ו?

מה יתרון בלימוד זכות דר"מ ברימון טפי מתמר?

להבין מעט מזעיר נזכיר מאמר קדוש ונורא בספה"ק 'מגן אברהם' להרה"ק מטריסק זי"ע, בתחילת פרשת כי תצא, שם מבאר מעט ענין זה ד'רצה והחליצנו', ונזכיר רק חלק מדבריו הק' השווה לכל נפש.

והנה בימים האלה נהגו ישראל לומר תיקוני זהר, וע"פ הנאמר שם בתיקון יח - כ, כא, נבא להבין כלליות הדברים. אלא שבתחילה נקדים כמה הקדמות בס"ד.

אי' בגמ' חגיגה **"אם הרב דומה למלאך ה' צבאות - יבקשו תורה מפיהו; ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיהו"**. והגמרא מקשה: א"כ כיצד למד רבי מאיר תורה מפיו של אחר - **אלישע בן אבויה**, לאחר שיצא לתרבות רעה? והרי נפל לאפיקורסות ואמר **"שתי רשויות רח"ל"**. ואמרו בארץ ישראל: **"רבי מאיר אכל תחלא ושדא שיחלא לברא"** - אכל את התמר והשליך את גרעינו.

כלומר, רבי מאיר ידע לקבל מאלישע בן אבויה את דברי התורה ולהשליך את הפסולת. כמשל האוכל חלק הטוב של התמר ומשליך את גרעינו.

בהמשך מספרת הגמרא שרבה בר שילא פגש את אליהו הנביא ושאל: **מה עושה הקדוש ברוך הוא?** אמר לו: אומר שמועות מפיהם של כל החכמים, אבל משמו של רבי מאיר אינו אומר.

ושאל: מדוע?

וענה לו אליהו: משום שלמד תורה מפיו של אחר.

אמר רבה בר שילא: "רבי מאיר רימון מצא, תוכו אכל, קליפתו זרק".

אמר לו אליהו: "השתא קאמר" - עכשיו ממש, בשעה זאת שלמדת עליו זכות, התחיל הקדוש ברוך הוא לומר שמועה מפיו של רבי מאיר!

וצריך להבין: והרי כבר אמרו בארץ ישראל לימוד זכות שרבי מאיר אכל את התמר וזרק את הגרעין. ומשמע שאותו לימוד לא היה די שהקב"ה יאמר תורה בשם רבי מאיר, רק לאחר שהוסיף רבה בר שילא לומר עוד לימוד זכות במשל הרימון, מאז החל הקב"ה לומר תורתו של רבי מאיר, וצ"ע מה נוסף במשל של הרימון יותר מהתמר, והרי בשניהם יש חלק הנאכל וחלק הפסולת, מה הבדל בין זה לזה?

בכוונת האריז"ל באכילת פירות בט"ו בשבט יש סוד בכמה מיני פירות, יש מהם שהאוכל נמצא מבחוץ והגרעין בפנים, כמו תמר. ויש פירות שהקליפה בחוץ והטוב בפנים. והאריז"ל מגלה שיש פירות שהם בסוד עולם הבריאה ויש בסוד עולם היצירה והעשיה.

למד מאלישע גם בשעה שחטא כרימון שקליפתו בחוץ

וכתב ה'בן איש חי' ב'בן יהוידע שם', כי רבי מאיר היה יכול ללכת לביתו של אלישע וללמוד ממנו תורה, ואם תוך כדי הלימוד ימצא בו פסולת, יתגבר על הפסולת וישליכנו. זהו המשל שהפרי קודם לקליפה שבפנים. כמו תמר שהאדם מתחיל לאכול דבר טוב, וכאשר הוא מגיע אל הגרעין - הוא משליכו.

זהו לימוד זכות הראשון על רבי מאיר: שתוך כדי לימודו אצל אחר, אם נתקל בפסולת, בדעה פסולה או בדבר בלתי ראוי - ידע להפרידו ולהשליכו.

אך יש אופן אחר שהיה אלישע לכתחילה רוכב על הסוס בשבת רח"ל, ועוד לפני שהוא מתחיל ללמוד אצלו תורה, הוא כבר רואה את הרע שבו. וזה עדיין לא נתבאר כיצד רבי מאיר הלך מלכתחילה ללמוד מאחר גם בזמן שאלישע בן אבויה כבר היה רוכב על הסוס בשבת ומעשיו הרעים גלויים לעין?

כאן בא משל הרימון.

הרימון מציג בפני האדם תחילה קליפה עבה וקשה. מבחוץ אין רואים את האוצר שבתוכו. רק מי שמאמין שבתוך הקליפה מסתתרים גרגירים טובים ומתוקים טורח לפתוח את הפרי ולהגיע אל פנימיותו.

כך היה רבי מאיר. גם כאשר ראה את אלישע בן אבויה עטוף כולו בקליפה קשה ומרה, ידע שבתוך אותה קליפה עדיין טמונים דברי תורה שקיבל מרבי עקיבא ומרבותיו. לכן: "רימון מצא - תוכו אכל, קליפתו זרק". הוא לא רק ידע להשליך פסולת שפגש באמצע האכילה; הוא ידע לחדור דרך הקליפה עצמה ולגלות את הנקודה הטובה הטמונה בפנים. וזו כבר הייתה לימוד זכות שלימה על רבי מאיר. וזו נתגלתה בבבל, אף שלא נגלה בארץ ישראל רק משל התמר.

וזה שאמר אליהו הנביא, רק לאחר הלימוד זכות השני, כענין הרימון, מאז חזר הקב"ה לומר תורה בשם רבי מאיר.

מה המשל ברימון טפי משאר פירות שקליפתן בחוץ?

הג"מ רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע היה אומר שלא לחינם המשילו חז"ל את בני ישראל כרימון, ואפילו 'פושעי ישראל' מלאים מצוות כרימון. שכן צורתו של הרימון, מלבד קליפתו החיצונית הקשה, ומלבד המחיצות שיש בין הגרגירים, הרי שכל גרגיר וגרגיר מוקף בעוד קליפה דקה. ומלבד זאת יש לו עוד חרצן מבפנים. אף שהוא נאכל, הרי חרצן הוא.

ועדיין יש דברים בגו. כי עדיין צ"ע מדוע נקטו דווקא 'רימון', והרי יש עוד פירות שקליפתן מבחוץ. וכבר נתבאר במ"א שצריך לדעת שגם משלי חז"ל הם עצמן תורה. יש הבדל יסודי בין משל שאדם חכם ממציא כדי

להסביר רעיון לבין משל שנאמר על ידי חז"ל. משל של המגיד מדובנא, למשל, יכול היה לכאורה להיאמר גם בצורה אחרת; המשל בא רק לשרת את הנמשל. אבל **משל של חז"ל עצמו הוא תורה**. אסור ללמוד את המשל של חז"ל לפני ברכת התורה.

כאשר חז"ל בחרו דווקא במילה "רימון", אין זו רק דוגמה מקרית לפרי שיש לו קליפה ותוכן. יש בוודאי משמעות פנימית לכך שנבחר דווקא רימון.

טעותו של אלישע כשראה מטטרו"ן יושב בפרד"ס

מכאן אנו מגיעים לעומק דברי האר"י הקדוש.

באותו דף במסכת חגיגה מסופר שאלישע בן אבויה נכנס לפרדס וראה את המלאך מטטרו"ן, הוא היה בתחילה חנוך, לפני שעלה והתהלך את האלקים, וכתוצאה ממה שראהו יושב למעלה, טעה ואמר: **"שמא שתי רשויות הן"**. אין הכוונה רק לטעות פשוטה. בעומק הדברים, טעותו הייתה שהוא ראה את ה**לבוש** ולא השכיל לראות את הקב"ה המסתתר בתוכו.

כי לפני חטא עץ הדעת היה גילוי אלקות בעולם בצורה ברורה. העולם כולו העיד: **"ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו"**.

חטא אדה"ר והתלבש הקב"ה בהסתרת נעל דמטטרו"ן

לאחר החטא נוצרה הסתרה: על אור ה' **"ואנכי הסתר אסתיר פני"**. העולם נראה כאילו יש לו מציאות בפני עצמו. עד שאפילו אברהם אבינו היה צריך לחפש מי מנהיג את העולם? עד שנגלה אליו בעל הבירה ואמר: **אני הוא בעל הבירה**.

עצם האפשרות לחטא נובעת מן ההסתרה. אדם מסוגל לשכוח ש"עין רואה ואוזן שומעת" רק משום שהקב"ה מסתיר את עצמו בתוך מערכת העולם. וכמו שאמרו התנאים לתלמידיהם, **"ולוואי שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם"**. כי כשאדם חוטא רח"ל עושה עין של מעלה כאילו אינו רואה ח"ו.

סוד ההסתרה הזאת כתוב בפרשת בראשית, לאחר חטא אדם הראשון נאמר: **"ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם"**. ואמרו חז"ל שכתנות עור הם בעיקר בעקביים, לעשות חציצה בין רגליו לבין האדמה שנתגשמה, שהוא מקום יניקת הנחש, עפר לחמו.

האר"י והזהר מגלים שיש בנעליים, עניין של **לבוש וחציצה** בין האדם לבין הגשמיות שנפלה לאחר החטא. המנעל כביכול מאפשר לאדם לעמוד בעולם הגשמי מבלי להיבלע בתוך גשמיותו.

וכן מרומז כי 'נחש עפר לחמו' ר"ת נע"ל, שע"י הנעל ניצולים מקליפת הנחש הקדמוני.

וזהו עומק דברי חז"ל על: **"חנוך תופר מנעלים היה, ועל כל תפירה ותפירה היה מייחד ייחודים"**. עבודתו של חנוך הייתה ליצור אפשרות לחיות בתוך עולם של הסתרה ועדיין להיות קשור להקב"ה. וזש"כ שעל כל תפירה היה כביכול אומר: **"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"**.

כי "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" הוא גילוי האחדות השלימה, בסוד 'יחודא עלאה'. בעולם שאין בו הסתר אין צורך לחפש את הקב"ה בתוך הלבושים.

אבל בעולם שלנו, שבו האלקות מתלבשת בתוך הטבע, העבודה היא: **"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"** למצוא את מלכותו של הקב"ה בתוך ההסתר. זהו ענין 'יחודא תתאה', למצוא את היחוד במקום הנמוך, כן ביאר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שגם כשהאדם שותה כוס קפה, יחפש בתוכה את הקב"ה. הוא אוכל, ישן, הולך ועוסק בפרנסתו - ובכל דבר עליו לקיים: **"בכל דרכיך דעהו"**. זו העבודה של העולם לאחר החטא.

וזה שהיה חנוך אומר בעשותו נע"ל' על כל תפירה ותפירה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

אפילו יבוא אליהו ויאמר חולצין בסנדל ולא במנע"ל

והנה על פי הסוד, אותה בחינה של חנוך שהוא מלאך מטטרו"ן, יש בו עוד בחינה של מלאך סנדל"פון. ובגמ' יש סוגיא מה הדין עם חלצה במנעל, ונקטו חז"ל לשון 'אפילו אם יבא אליהו ויאמר חלצה בסנדל' אין שומעין לו'.

וסוד הדבר כי נודע שיש ד' עולמות העליונים, **אצילות - בריאה - יצירה - עשיה**. אותה בחינה מתגלה בשמות שונים לפי העולם והמדרגה. אותה הבחינה נקראת בעולם הבריאה מטטרו"ן, נקרא בעולם היצירה סנדל"פון ובעולם העשיה 'אליהו', והכל בבחינה אחת. וזה שאמרו בגמ' שאפילו אם יבא אליהו ויאמר דחליצה בסנדל, שזה מדרגה אחת מעולם העשיה, אין שומעין לו, כי אנו חולצין במנעל שהוא בסוד עולם הבריאה, שהוא לבוש על עולם האצילות.

עכ"פ זהו תפקידו ה"מנעל" לאפשר לאדם ללכת בעולם של קליפות מבלי להיות משועבד להן. והצדיק חנוך עלה ונתעלה וגילה עבודת המנעלים בעולם, שלא ליפול ל'נחש עפר לחמו'.

וזה היה לפני שנתגלה נח שעליו נאמר 'זה ינחמנו', הראשון היה חנוך, אחריו בא נח, ואחריו בא משה רבינו וגילה לנו 'אתה הראת לדעת כי הויה הוא האלקים אין עוד מלבדו'.

ומבואר בזה"ק שזהו הטעם שאין לובשין נעליים ביוה"כ, כי ביום קדוש כזה יורדת טהרה גדולה כזאת בעולם, עד שאין זקוקים כלל לחציצת הנעליים.

תוך הח"י של ט"ט וקליפת הרימו"ן דר"מ לעומת טעות רבו

ועתה נחזור לענין הנ"ל.

אלישע בן אבויה ראה את המלאך ואת מערכת ההנהגה העליונה, אך נעצר בחיצוניות. הוא ראה לבוש - ועשה מן הלבוש מציאות עצמאית. מכאן נולדה טעותו.

רבי מאיר ראה את אותו הדבר, אך ידע להפשיט את החיצוניות ולהגיע אל הפנימיות.

וזה סוד: **"רימון מצא, תוכו אכל, קליפתו זרק"**. הוא לא נבהל מהקליפה, אך גם לא טעה בה. הוא ידע שהקליפה אינה מטרה.

מטרתה רק לאפשר את גילוי הפנימיות בתוך עולם שבו אי אפשר לראות הכול בגלוי.

וכן מרומז בשם המלאך 'מטטרו"ן' שיש בו אותיות 'רמו"ן', תוכו הם ט"ט שבאמצעו, אכל. ט"ט בגימ' ח"י. שם הוא האמת שאין עוד מלבדו, ונאחז בו רבי מאיר, ולא טעה בלבושים.

כי אדרבה כל הכוונה של סוד מטטרו"ן הוא לעשות נע"ל, להשמר מאחיזת הנחש, ולקבוע מקום ליחודא תתאה, שכל הרוצה יוכל להתדבק בח"י עולמים, תוכו אכל, ט"ט דמטטרו"ן.

זו העבודה בכל חיי האדם, להפשיט את החיצוניות ולהתדבק בפנימיות. משל לאחד שרואה את רבו עם בעקישע של זהב, ומתבונן רק בבגדי הפאר ושוכח את הפנימיות של רבו. כך כביכול עשה אלישע מציאות ממלאך מט"ט, עשה מציאות מהלבוש עצמו.

כאשר אדם רואה יופי - עליו לדעת שמקורו במידת התפארת של הקב"ה. כשהוא חש יראה ופחד - עליו להחזיר אל מידת הגבורה. כאשר הוא אוכל, שותה, ישן והולך - עליו לחפש את הפנימיות.

הקב"ה ברא תחילה עולם האצילות, שם כולו אלקות, לא יגורך רע. אח"כ עשה חותם מעולם האצילות בעולם הבריאה, וחותם דעולם הבריאה בעולם היצירה, וחותם דעולם היצירה בעולם העשיה. ודרכו של האדם כשהוא רואה חותם שאין לו לטעות אחר החותם הקטן הזה שלפני עיניו, אלא להתבונן במי שחתם את החותם הזה.

וזש"כ 'לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', ורבי שמעון בר יוחאי כשהלך עם תלמידיו בדרך, והיה שם נסיון כזה, אמר להם 'אל תפנו אל האלילים', כי ההתייחסות לדבר חיצוני כמציאות, הוא כעבודת אלילים.

ועכ"פ במקום שאלישע אחר יצא לתרבות רעה, שם נזהר רבי מאיר ביותר שלא להתפס אל החיצוניות, ובזה"ק כתוב להדיא שגם רבי מאיר עלה לפרדס, והוא כבר לא נכשל אחר ענין מטטר"ון, כי 'תוכו אכל' להתדבק בח"יות הפנימית, ולא להתפס אחר אותיות 'רמו"ן' החיצוניים, שהבין שאין זה אלא בסוד נעל השומר על החותם בבחינת 'יחודא תתאה', אף שאין כאן גילוי 'יחודא עלאה', כך רצונו ית' שהעולם יתלבש בבחינת 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

וכן אי' בשו"ע להדיא בסי' רל"א שיהיו כל מעשיך לשם שמים, באכילה ופרנסה ושאר ענייני הגשמיות, אמרו חז"ל: **"בכל דרכיך דעהו - זו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה"**. ובגמ' אי' 'אפילו לדבר עבירה', היינו אפילו עניינים חיצוניים שבעוה"ז, ימצא שם את השי"ת.

וכ"כ הרמב"ם בהל' מזוזה שכל אדם צריך לדעת שהקב"ה לבדו נמצא, ולהתקשר אליו בכל ענין בעוה"ז. בכל יום בכל עת ובכל רגע. בכל חוש וחוש יזכור את השי"ת.

מלאים מצוות כרימון בהפרדת תוך עניני עוה"ז כסימן רל"ב

וזה שאמרו חז"ל שאפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון, היינו כרימון שלם לפני הפרדת הטוב ממנו, אנו מאמינים שיש בתוכו פנימיות תורה. ועדיין צריכין לעשות 'תוכו אכל' - קליפתו זרק'.

מיאן אברהם ברכוש סדום וזכה במנעל של חליצה - ג' הערות

עתה נבין את הקשר לחליצה.

כתוב בפרשת כי תצא שאם אין היבם רוצה לייבם את אשת אחיו המת, עומדת היבמה וירקה בפניו, **"וחלצה נעלו מעל רגלו"**. ממש כמו ביוה"כ שאסור בנעילת הסנדל, כך מחויב היבם לעמוד בלי נעל.

וצריך להבין מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, הגם שהיא בוודאי חק, ויש בה רזין גניזין, ונזכיר מש"כ החת"ס זי"ע בשו"ת או"ח סי' ר"ב, וכן בתורת משה פ' כי תצא וכן בדרשות חת"ס.

חז"ל אמרו שבשכר שאמר אברהם אבינו: **"אם מחוט ועד שרוך נעל"** זכו בניו לשתי מצוות: **חוט של ציצית ורצועה או מנעל של חליצה**. וצ"ע כ יבשלמא חוט של ציצית מובן שזה כשכר. אבל מנעל של חליצה? הרי אנו מתפללים שלא יבואו בנות ישראל לא לידי ייבום ולא לידי חליצה. כיצד היא נחשבת כשכר?

ועוד שהרי מצות חליצה היא בדיעבד, כי לכתחילה היה צריך לייבם. איך אפשר לומר על בדיעבד שזה כ'זכיה', והרי לא מצאנו על מצות עריפת פטר חמור שזה נחשב כ'זכיה' כי עיקר המצוה הוא לפדותו בשה, וכן מצות 'השבת גזילה' לא תיחשב כזכיה. איך כתוב על חליצה שזה נחשב כשכר?

למה מצורת הבית דין לעשות בו מנעל של חליצה?

עוד צ"ע כי מבואר ברמב"ם שבבית דין קבוע צריך שיהיה שם מקל, רצועה, ומנעל של חליצה. וקשה דבשלמא בזמן הזה שאין נוהגין לייבם כדעת אבא שאול, אך בימים כתיקונם שיכולין לייבם, הרי העיקר הוא מצות יבום, מדוע קבעו שבבית דין צריך להיות נעל לחליצה?

ויתר אברהם על עוה"ז ועוה"ב דלא תחנם ביראתו מחילול השם

מין החתם סופר מעמיק בזה:

אברהם אבינו סירב לקחת ממלך סדום אפילו חוט ושרוך נעל, כדי שלא יאמר: **"אני העשרתי את אברם"**. הוא היה מוכן לוותר על הכול כדי שלא ייווצר חילול השם.

וברמב"ן מבאר שאחר ענין זה אמר הקב"ה לאע"ה 'אל תירא אברם', משום שהיה אע"ה מתיירא שמא עבר על 'לא תחנם' בכך שנתן מתנת חנם למלך סדום, כי כל אותו הרכוש היה שייך לאע"ה מדין 'מציל מזוטו של ים'. ואעפ"כ הבין אע"ה שיותר טוב לשמור שלא יהיה חילול השם, שלא יאמר מלך סדום אני העשרתי. ולזאת אמר לו הקב"ה 'שכר הרבה מאד', שמסרת עצמך במסירות נפש בעוה"ז בעוה"ב העיקר שיתקדש שמו ית' בעולם.

זו הייתה מסירות נפש למען כבוד שמים.

שבח היבם שממאן ומתבזה ביריקה מיראת התאוה - ב' נקודות

והנה מצוות ייבום היא מצווה נשגבה. התורה התירה אשת אח כדי להקים שם לאחיו. וזה היבם שאינו רוצה לתת זרע לאחיו, לא מפני שאסור לישא שתי נשים, כי מצד חרם דרבינו גרשם לא נאסר במקום מצות יבום. והטעם שאינו רוצה לייבם הוא משום שמצווה זו צריכה להיעשות לשם שמים, בלתי לה' לבדו. וכבר אמר אבא שאול שמי שכונס יבמתו לשם נוי או לשם תאוה מתקרב לאיסור אשת אח.

לכן כאשר אדם אומר: אף שבית דין מסתכלים עלי לא טוב שאינני חפץ ליבם, מ"מ אינני חש על כבודי, משום שאינני בטוח בעצמי; חושש אני שמחשבתי אינה נקייה לגמרי לשם המצווה - הוא הולך לחליצה. היבמה חולצת את נעלו ויורקת בפניו. ולכאורה זו בושה עצומה, כי ענין היריקה הוא לבזותו על המוחין דקטנות שלו, שהוא מונח בהבלים ושטויות ואינו יכול לקיים מצוה לשם שמים.

גוי הולנדי אין יורקים בפניו בטענה מדוע אינו יכול להתגבר על התאוה, אך ליהודי אומרים: אתה יהודי. נכדס של אברהם, יצחק ויעקב. מדוע אינך מסוגל להתגבר על החיצוניות ולעשות את המצווה בלתי לה' לבדו?

ולכן זכו בניו למנעל של חליצה. כי החליצה מגלה שגם יהודי העומד בבית הדין מוכן לומר: "אינני משקר לעצמי. אינני בטוח שאני מסוגל לקיים את הייבום בכוונה זכה לחלוטין. אני מעדיף לעבור את הבושה של החליצה מאשר לעשות דבר שאין ליבי שלם בו".

זו מידתו של אברהם שהיה חושש שלא יתחלל שם שמים, ולא יאמר מלך סדום אני העשרתי את אברם, והוכרח להקל על 'לא תחנם'. לכן זכו בניו להיות מודים על האמת.

היריקה בפני החולץ היא בושה. אבל דווקא הבושה מגלה דבר נפלא. שאם התורה תובעת ממנו: כיצד אינך מסוגל להתגבר על יצרך? משמע שהתורה מאמינה שהוא מסוגל. אילו היה האדם חסר כל יכולת להגיע לטהרה, לא הייתה עליו תביעה.

וכמו שביאר הבעש"ט 'אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון', אשרי מי שנחשב לו כעון מה ששכח את הקב"ה לרגע. כך אנו אומרים, אשרינו מה טוב חלקינו שאנו חלק מעם קדוש כזה, שיוורקים עלינו על שאין אנו מסוגלים להתגבר על יצר הרע.

כל העולה ליבום בחוט ציצית עולה ליריקת החליצה בזכות אברהם

בלשון חז"ל נאמר: "כל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה", עצם העובדה שהוא ראוי לחליצה מלמדת שבשורש נשמתו הוא ראוי ליבום. כלומר: יש בך כוח להיות קדוש. יש בך כוח להתגבר. יש בך כוח לעשות דבר בלתי לה' לבדו. אולי עדיין לא הגעת לשם בפועל - ולכן אתה אומר את האמת ובוחר בחליצה - אבל הכוח נמצא בך. וזה עצמו כבודם של ישראל.

אברהם אבינו זכה לחט של ציצית ונעל של חליצה, כי שניהם מעידים על אותה נקודה. בציצית נאמר: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". הציצית אומרת לאדם: אתה אינך עבד לתאוותיך. אתה יכול להיות כמלאך ה' צבאות. כלשון תרגום יונתן במצות ציצית, תלבשו ציצית ותהיו כמלאכים! וכמבואר בגמ' שבת על רבי יהודה ברבי עלאי שהיה מעוטף בטלית 'והיה דומה למלאך ה' צבאות'. בלי ספק שאם היה נקלע לו מצות יבום או חליצה, היה מייבם. כי הציציות טופחין על פני האדם שהוא חתום בחותמו של הקב"ה ובוודאי יוכל לעמוד

כנגד כל התאוות. וזהו הקשר בין הציצית לחליצה, שאם בכל זאת הוא מרגיש שאינו נקי מספיק למצות הייבום, החליצה אומרת לו: אל תשקר לעצמך, אבל גם אל תשכח מי אתה. **אינך שם עדיין - אבל אתה מסוגל להגיע לשם.** ובזה מובן איך נתנה תורה מצות יבום לבני ישראל, כשהיא מוכרחת להעשות בלתי לה' לבדו. כי בני ישראל קדושים, עמך כולם צדיקים, יש ויש ביכולתו להתקדש.

בגמ' מסופר על רבי ישמעאל ברבי יוסי, שהוא ייבם חמש יבמות והוליד חמשה בנים. נטע חמשה ארזים בישראל. ולא רק צדיקים גדולים זוכים לקיים מצוה זו לשם שמים, אלא כך נדרש מכל אחד מישראל, כי במסכת יבמות לא כתוב שאם היבם אינו איש קדוש וצדיק, לא ייבם, אדרבה 'מי שיש לו אח מכל מקום, זוקק ליבום'. משמע שכל אחד מישראל יש בנפשו כוחות הנפש להתגבר ולעשות דבר לשם שמים.

אין היבם יכול להפשיט התאוה מהיבום ואינו ראוי למנעל של חנוך

ונחזור לדברי האריז"ל. המלאך מטטרו"ן תופר מנעלים לצורך עליון, ומייחד קוב"ה ושכינתיה בכל תפירה ותפירה, כלומר שהוא מלמד איך למצוא את הקב"ה בתוך העולם שהוא מלא קליפות. זהו החידוש של חנוך תופר מנעלים, גם לאחר חטא עץ הדעת והנחש עפר לחמו, אל תתיימש מלהתגבר על התאוות, כי יש לך נעלים, ומתגלה סוד יחודא תתאה, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, תהיה בעולם הזה אך עם הקב"ה, אכילה שינה טיול ופרנסה וכל דבר גשמי, הכל לשם שמים.

אי' בזוה"ק שבכל השנה זקוק האדם למנעל, מפני שהוא הולך בעולם שבו יש אחיזה לחומריות ולהסתרה, אבל ביום הכיפורים אנו מסירים את המנעל. מדוע? מפני שביום הכיפורים העולם מתעלה. האדם דומה למלאך. הקליפות נחלשות, והצורך בחציצה מן הארץ פוחת. ולכן אין נעילת הסנדל.

ובמגלה עמוקות מוסיף שבתשעה באב גם מסירים את הנעל, אך מהלך הדברים הפוך: שם הדבר מבטא את התגברות החורבן והקליפה; לעומת יום הכיפורים - שחליצת המנעל מורה על ההתעלות למעלה ממנה.

וכמו כן חולצת היבמה את נעלו של היבם שאינו רוצה ליבם, נעשית כאומרת, אילו היה לך את המנעלים שחנוך - מט"ט תופר, היית מקיים 'בכל דרכיך דעהו' ולא היית ממאן לייבם. כיון שאינך יודע להתרומם על גשמיות ותאוות עוה"ז, מה לך לנעול נעלים. ולכן וירקה בפניו לבזותו. אלו דברי קדשו של מרן החת"ס זי"ע, וכתב מהר"ם שי"ק זי"ע בתשובה, שכן היה מרגלא בפומיה דמורו ורבו.

מנעל חליצה עדות לתפארת ישראל משני צדדין במושב ב"ד

ועתה נבא להבין מדוע צריך להיות בקביעות בית דין מנעל של חליצה. הגם שיתכן שיעברו שנים רבות ולא תזדמן חליצה. מדוע המנעל צריך להיות חלק מן הצורה של בית הדין? מפני שהמנעל מעיד עדות תמידית על כלל ישראל.

הדיין חייב לראות את בעלי הדין בתחילת הדין כאילו הם רשעים, אך מאידך יש כותר מעל ראשם **מנעל החליצה**, המעיד 'אל תשכח מי הם האנשים שאתה דן אותם'. אלה יהודים שהתורה מסוגלת לתבוע מהם לקיים מצוות יבום מתוך כוונה של בלתי לה' לבדו. ואם לאו, ירקו בפניו ויחלצו את מנעלו. **"מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"**.

רימון של ליל ר"ה בסוד ח"י דורמטין של ט"ט בשינת הבריאה

אי' בספה"ק 'ברית כהונת עולם' להרה"ק רבי אייזיק מקוריץ זי"ע מתלמידי הבעש"ט והמגיד זי"ע, בריש הספר מבואר שבלייל ראש השנה יש בחינה של **דורמיטא - שינה**. האדם והעולם כביכול חוזרים למצב שלפני חידוש חיותם. ולמחרת, בתקיעת השופר, מתחדש: **"ויפח באפיו נשמת חיים"**. קול השופר הוא כביכול נפחת חיות חדשה באדם, וכולנו מתעוררים לחיים, כי קול השופר הוא כנפחת הנשמה בתוך כל יהודי, ומאן דנפח מתוכו נפח. אחר שמיעת מאה קולות מרגיש היהודי את נשמת חי החיים אשר בקרבו.

אי' ברמ"א שיש ענין של רימון בליל ראש השנה. וביאר ב'בני יששכר' שבליל ר"ה לפני התקיעות עדיין מחפשים את החיות הנסתר בתוך הקליפה. כמו רבי מאיר: **רימון מצא - תוכו אכל, קליפתו זרק**. בתוך המילה והבחינה של הרימון מחפשים את נקודת החי". בגימ' ט"ט שהוא תוכו של מלאך מטטרו".

גם התקיעות מרמזות לחי"ת המתחדשת. כי כל תקיעה היא כשיעור ג' קולות של תרועה והרי נחשבת לג' קולות, שברים עוד ג' קולות, הרי ו', תרועה ט' קולות הרי ט"ו, תקיעה אחרונה עוד ג' קולות הרי י"ח. כמנן ט"ט דמטטרו", תוכו אכל.

ולכן אוכלים רמון בליל ר"ה, להורות שהאדם מחפש בתוך העולם החשוך של ליל ראש השנה את ה"נשמת חיים" שתתגלה למחרת בקול השופר.

בין כך ובין כך קרוים בנים ברימון של ר"מ בראש השנה

והנה רבי מאיר נקרא **מאיר** - לשון אור. חז"ל דורשים שבתורתו של רבי מאיר היה כתוב: **"כתנות אור"** במקום **"כתנות עור"**. וממילא אין נעליים בתורתו של רבי מאיר. רבי מאיר ידע לראות את האור המסתתר בתוך העור. במקום לראות רק קליפה, ראה פנימיות. במקום לראות רק הסתרה, ראה את מי שמסתתר בתוכה. לכן דווקא רבי מאיר אומר: **"בין כך ובין כך קרוים בנים"**. גם כאשר יהודי נמצא במצב חיצוני ירוד, רבי מאיר רואה פנימה: **"בנים אתם לה' אלקיכם"**, זו ראייתו של רבי מאיר.

כתנות אור דתורת רבי מאיר בט"ט של לוחות שניות

הגמרא [ב"ק נד] דנה מדוע בלוחות הראשונות אין אות ט', מפני שסופן היה להשתבר, וכדי שלא תפסוק טובה מישראל לא נכתב אות ט'. וצ"ע מנא לן שהאות ט' מורה על טוב. וביאר כי טוב קשור ל"אור": שהפעם הראשונה שכתוב בתורה אות ט', הוא בזה הפסוק **"וירא אלקים את האור כי טוב"**. ורבי מאיר הופך עור לאור, כי הוא מוצא את הטוב שברמון.

והנה בלוחות השניות מופיעה אות ט' שלא הופיעה בראשונות, בשני פעמים, האחד הוא בכיבוד אב, **"למען ייטב לך"**. והשני במצות שבת שבלוחות השניות: **"וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, על כן צוך ה' אלקיך לעשות את יום השבת"**. ולכן נכתב בו ב' פעמים ט', אלו הם ט"ט דתוכו דמטטרו". זוהי עבודת רבי מאיר למצוא את הפנימיות גם בתוך עולם שבור.

ביום הכיפורים קיבלנו את הלוחות השניות. בו חולצין נעליים בבית המדרש, כי מוצאים את ח"י החיים בבית המדרש, ואין אוכלין בו רימונים שכבר נתדבקנו בעצם הטוב.

אבל בר"ה שאנו עדיין מצפים ללוחות שניות, ועדיין יש שינה ודורמיטא, לזאת יושבים אצל רימון ומחפשים את תורתו של רבי מאיר, תוכו אכל וקליפתו זרק, ששם מתגלה האפשרות למצוא את האור גם **לאחר השבירה**, להתדבק בחי החיים, בפנימיות שיש בכל דבר בבריא.

כתב ה'בני יששכר' זי"ע ע"פ מש"כ האריז"ל בתפילת ר"ה 'אם כבנים אם כעבדים', בעולם האצילות אנו בבחינת בנים, ובשאר העולמות בבחינת עבדים.

רבי מאיר, שמבטו חודר מעבר למחיצות, רואה תמיד את נקודת ה"בן" שבתוך היהודי. לכן בליל ראש השנה, בזמן ההסתר, אוכלים רימון - כדי ללכת בדרכו של רבי מאיר: להשליך את הקליפה ולהגיע אל הפנימיות. לא לראות יהודי לפי לבושו החיצוני בלבד. לא לראות את העולם לפי קליפתו. למצוא את ה"חי" שבתוך כל דבר. וממילא מתעורר גילוי גדול של 'אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים'.

רצה והחליצנו בשבת מלבושי מטטרו וסנדלפון למצוות שבחול

עפ"ז ביאר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע את תפילת 'רצה והחליצנו' בברכת המזון דיום השבת.

כי בימות החול האדם זקוק ללבושים. הוא נמצא בתוך עולם שבו אי אפשר לחיות תמיד בגילוי אלקות מוחלט. מי שטוען שבכל רגע מימות החול הוא רואה את הקב"ה בחוש גמור וללא שום הסתר - עליו לבדוק היטב אם דבריו אמת. כי העולם בימות החול נברא עם לבושים. בסוד מטטרו"ן.

אבל בשבת קודש יורדת ההסתרה. לכן יש בזוהר הקדוש הנהגות קדושות המיוחדות דווקא לשבת, משום שבשבת מסוגל האדם להגיע למדרגה גבוהה יותר של גילוי. הוא יכול למצוא את הקב"ה בתוך הגשמיות עצמו. אילו היה אלישע נכנס לפרדס ביום השבת, לא היה מוצא את מלאך מט"ט כלל, ולא היה יוצא לתרבות רעה, כי בשבת קודש הלבוש עצמו נכלל באור הפנימי.

וזש"כ בדברי חז"ל שבמוצאי שבת יושב מלאך מט"ט לכתוב זכויותיהן של ישראל. כי בשבת קודש איננו. וזש"כ "רצה והחליצנו ה' אלקינו במצותיך ובמצות יום השבת הזה". בשבת אנו מבקשים: ריבוננו של עולם, חלוץ מאתנו את המנעל. הסר את הלבוש. הסר את המחיצה. הסר את ההסתרה.

במשך השבוע היה צורך במנעל כדי ללכת בעולם חומרי ולהישמר מן הקליפות. בשבת אפשר לזכות לבחינה גבוהה יותר: **חליצה מן הלבוש המסתיר**. שהאדם מסוגל לראות את הפנימיות בצורה ברורה יותר.

ו'חלצה נ'עלו מ'על ר'גלו עולה רימון בתביעה מהיבם

וכן מרומז בפסוק 'וחלצה נעלו מעל רגלו' ר"ת רמו"ן. היבמה גוערת ביבם, מדוע אינך מוצא את הטוב שברמון כרבי מאיר, הרי נתנו לך תפקיד של יבום לשם שמים, אם כבנים, מה לך ליפול ל'אם כעבדים' ל'כתנות עור', תתרום לבחינת רבי מאיר, שהיה אביו גר צדק, על אחת כמה וכמה שאתה יכול למצוא את חי החיים בכל דבר בעולם.

אחר החליצה עומדים כולם ואומרים 'חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל'. וכאמור שהוא לא אכפת לו להתבזות, הכל כדי שלא להכשל ח"ו.

עכ"פ כן מבואר בסידור האריז"ל שבשבת קודש זוכה כל אדם לבחינת חליצה, לחלוץ את הלבוש וההסתרה. הרבה יותר קל למצוא את השי"ת בזה העולם.

מצוה להשמין בסעודת שבת בסוד חליצת מנעל התאוות

כאן חוזרים למעשה עם הרב מבעלזא. אם בחליצה יש דין **קביעות מקום יום קודם**, הרי שגם לקראת ה"חליצה" של שבת קודש קבע הרב את מקום סעודת השבת כבר ביום חמישי. כי סעודת שבת אינה אותה אכילה של ימות החול. בימות החול האדם עלול להיכנס אל האוכל ולשכוח את הקב"ה. בשבת, האכילה עצמה מתקדשת. הקוגל של שבת, החלה של שבת, הבשר והדגים של שבת - אינם רק חומר שהאדם צריך להתגבר עליו. כאשר הוא אוכל לכבוד שבת, האכילה עצמה נעשית לכבוד שמים.

וזה סוד מאמר בעל המאור: **מצווה להשמין ולהשמין לכבוד שבת**. בימות החול מצינו אזהרה: "וישמן ישורון ויבעט", **"שמנת עבית כשית"**. השומן עלול להפוך לחומריות ולהסתרה. אבל בשבת - כאשר הכל נעשה לכבוד שבת - גם האכילה עצמה היא גילוי אלקות.